

Ce știe toată lumea

Artiștii vor fi întotdeauna mult mai puțin numeroși decât consumatorii de artă. Aceasta îi pune în situația dificilă de a-și căuta (și dobîndi) un echilibru între inferioritatea lor (certă) numerică și superioritatea lor (presupusă și obligatorie) calitativă.

Dincolo de complexările modestiei sau ale orgoliului, este evident că propunerile estetice, pe care un artist (adevărat) le face contemporaneității, trebuie să depășească media ei de gândire și sensibilitate și să-i stimuleze perceperea și interpretarea realului, să-i activeze imaginația, să-i impulsioneze combustia afectivă, cu alte cuvinte, s-o împingă mai sus, cu o forță tutelară și generoasă, pe invizibila și ineputabilă scară a cunoașterii de sine.

Acest proces nu este acceptat fără împotrivire (conștientă sau inconștientă). Odată instalat (după alte seisme și adversități nu mai puțin dramatice) în anumite habitudini de mentalitate și de gust, publicul primește greu ideea unei noi perturbări, a unor noi mutații care, fără să le nege sau să le disloce pe cele precedente, îl silesc totuși la eforturi de adaptare pe care nu e întotdeauna dispus să le facă.

Și dacă artistul modern de tip clasic (structură echilibrată, formă transparentă) este mai ușor recunoscut și tolerat, artistul care operează prin mijloace de șoc (tipul Rimbaud, Eugen Ionescu, Antonioni, Bartok — clasici și ei într-o parte a lor, dar asta e altă discuție) provoacă perplexitate și refuz. Acțiunea lor de înnoire și învioreare nu se face cu metode blajin evolutive ci, foarte adesea, printr-un „brînci” care poate părea multora o provocare, o jignire, o agresiune. Drept care, aceștia vor reacționa, mai mult sau mai puțin, violent.

M-am aflat foarte frecvent, pe scenă, în fața publicului, și în sală, aparținînd eu însămi publicului. În ce privește prima postură, trebuie să declar că nu am dedus niciodată că aplauzele entuziaste măresc valoarea lecturilor mele, sau că răceala sălii o diminuează. Nu orice public este reprezentativ pentru o „opinie publică”, nu orice public este reprezentativ, în orice moment al său, nici măcar pentru sine însuși, nu orice public înseamnă „poporul” sau „contemporanii”. Verificam doar, cu acele prilej, dacă poeziile alese de mine se potriveau sau nu cu ceea ce dorea sala, și socot că atitudinea aceasta nu e un semn de dispreț ci, dimpotrivă, de considerație și considerare a straturilor atît de diferențiate ale celor care ne ascultă. De ce am face „concesii” sau „genuflexii” mărunte publicului, — iată ce ar însemna cu adevărat „desconsiderare”, — de ce ne-am speria, sau ne-am prosterna în fața lui, cînd noi îi datorăm și îi oferim, însăși dragostea noastră profundă, singele nostru creator, respectul față de un contract sublim, desfășurat în timp?

În cea de a doua postură, am avut momente de bucurie și de contrarietate. Am vibrat deseori, împreună cu sala, la spectacole de teatru, filme sau concerte, înregistrînd exultanța coincidenței fericite dintre oferta și receptarea artistică. Alteori, am suferit de revoltă și jenă, cînd decalajul dintre valoarea artei prezentate și valoarea celor chemați s-o constate era prea tăios. Iar dacă pot înțelege că o mare parte din public părăsește sala în care se proiectează filmul „Insula”, nu pot accepta observațiile injurioase, făcute cu voce tare și binecunoscutul ris prostesc. Nu pot accepta chicoteliile elevelor de clasă XII-a, care degradează audierea unui admirabil și demn spectacol ca **Incident la Vichy**.

Desigur, frecventînd arta contemporană, publicul are riscul de a întîlni și mediocritatea și impostura (dealtfel, acest risc îl are frecventînd orice artă, din toate timpurile). Dar dacă anumite aserțiuni sau forme, i se par rebarbative, șocante, brutale, îninteligibile — sînt de preferat rezerva, circumspecția, răbdarea (ba chiar și acel snobism mult hulit care, prin latura sa cea bună, ușurează accesul la noile valori).

Dragostea și respectul și seriozitatea și calificarea cu care ne înfățișăm consumatorilor de artă, e firesc să fie întîmpinate cu dragoste, respect, seriozitate și calificare.

Toți știm aceasta. Și noi, oamenii de artă, și „altera pars”. Toți sîntem de acord, în principiu, să ne îmbrățișăm. Dar iubirea e o zodie misterioasă, de loc docilă și, de aceea, cred mai de grabă că ne vom disputa și ne vom împăca mereu, cu pasiune, cu ingratitude și din nou cu generozitate, spre durerea și lauda noastră.

NINA CASSIAN